

CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- En correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencianals.	

LO SENYOR BRAÑAS Á SABADELL

La visita á Sabadell del il·lustre catedràtic y fervent regionalista gallego don Alfred Brañas, deixarà recorts imborrables.

Si la idea salvadora del regionalisme no comptés en nostra ciutat ab tants entussiasmas admiradors y propagandistas, lo Sr. Brañas hauria lograt ab sos fondos concixements, ab sa frasse segura y elocuent, ab la seva oratoria robusta y afiligranada y sobre tot convincent y decissiva, hauria lograt, repetim, constituhir un verdader exèrcit de valents y entussiasmas regionalistas.

Afortunadament no hi ha necessitat de que se 'ls esperoni als fids aymadors de las petitas patrias ab que compta nostra estimada ciutat, y bona proba n' ha sigut l' afecte, lo carinyo y l' entussiasme ab que 's rebé al senyor Brañas en tots los llocs que visitá, en los que hi trobá per cert cors oberts y entussiasmas de la grandesa dels nostres ideals.

Y deixant lo preàmbul, perquè aixó 'ns allargaria massa, ja que posats á parlar del bon regionalista gallego la ploma se 'ns escapa al impuls de nostre entussiasme regional, descriurem á grans rasgos sa visita á nostra ciutat y la sessió solemne que en honor seu disposá lo benemérit Centre Catalá en la tarde del passat diumenge.

* * *

En lo tren correu del matí arribá 'l senyor Brañas á nostra ciutat, acompanyat dels senyors Durán y Capmany. L' esperava en la es-

tació un crescut número de socis del Centre Catalá, presidits pel senyor Manau, qui's saludaren afectuosament y ab entussiasme al il·lustre fill de la regió gallega. Seguidament se dirigiren á visitar lo magnífich colegi dels PP. Escolapis, essent rebuts lo senyor Brañas y demés que l'acompanyavan pel Rvnt. P. Rector don Joaquín Corominas, y després d'ohir missa en la capella de del colegi passá la comitiva á visitar las dependencias del edifici, quedant lo senyor Brañas enamorat de la grandiositat, bona distribució y exuberant ventilació dels diferents locals destinats á la ensenyansa y las espayosas cambras dels pensionistas, no menos que del falaguer tracte y exquisida galanteria del Rvnt. P. Corominas, de quí's despedí'l senyor Brañas afectuosament complagut.

Del Colegi passaren á visitar lo Gremi de Fabricants y Banch de Sabadell, ahont lo senyor Brañas fou rebut pel director de torn, d'aquest establiment lo distingit fabricant don Joan Sallarés, acompanyat del administrador del Gremi, senyor Altayó, y'l caixer del Banch, senyor Salabert, yaltres.

Lo senyor Brañas admirá allí la importancia dels dits establiments que tant enalteixen á Sabadell, y explicá ab sentidas frasses la trista situació de Galicia, ahont sens industria ni més medis de viure que la poca agricultura y ganaderia, aixafadas per l'horrorós caciquisme que te ofegadas totas las energias dels fills de Galicia que's veuhen obligats á emigrar y á morir d'anyorament fora de sa dolsa patria, més hermosa que la Suissa.

Corrents de dolsa y afectuosa simpatia s'establiren entre'l senyor Brañas y'l senyor Sallarés, puig aixís tenia d'ésser tractantse de dos homes de cor y de talent y aymadors los dos de -sas petitas patrias.

Desde'l Banch se dirigí la comitiva al local de l'Academia Católica, ahont fou lo senyor Brañas rebut afectuosament per lo Rvnt. Conciliari Dr. Sardá y Salvany y varis senyors de la Junta.

La Academia Católica té un dels salons d'actes més bonichs de Sabadell, del que'l senyor Brañas ne quedá agradat, pero sobre tot de la exquisida cortesia y falaguer tracte del Dr. Sardá, á qui digué coneixia de molts anys com á distingit polemista católich, per lo que sentia una inmensa satisfacció en conéxel personalment.

La despedida del senyor Brañas y Dr. Sardá fou afectuosa y verament germanívola, com era d'esperar de tan il·lustres patricis.

Després se dirigiren á Casa de la Ciutat, ahont esperava'l senyor Alcalde, qui acompanyá al senyor Brañas per las dependencias de la casa comunal, y en lo magnífich saló de sessions cridá la atenció del il·lustre gallego la lápida commemorativa que en honor del Rvnt.

P. Joseph de Calasanz Casanovas, posada per iniciativa del Centre Català en la inauguració de la Galeria de sabadellencs il·lustres.

Ultimament acompanyaren al senyor Brañas al local del Centre y després a casa del senyor Florensa, company de comissió del senyor Brañas en la visita a la Reyna Regent, hont tenia sa residència.

* * *

L'espaiós saló d'actes del Centre Català presentava magnífich aspecte, profusament illuminat y engarlandat ab testos d'aromosas flors, destacantse demunt de la presidència un magnífich escut de Catalunya, en lo qual s'hi entrellassavan, artísticament colocadas, duas branques de roure y llorer. A la dreta, y en lo mateix costat de la taula dels oradors s'hi aixecava 'l magnífich penó del Centre, en quin fondo s'hi destaca l'escut de Catalunya, primorosament brodat sobre fondo vert marí.

A dos quarts de cinch de la tarde, plé de gom a gom lo saló d'actes y departaments laterals, passaren a ocupar la presidència en mitj d'una entussiasta salva d'aplausos dirigits al senyor Brañas, obrint la sessió 'l president senyor Manau, qui dirigí un curt parlament a la distingidíssima concurrència endressat a celebrar la vinguda del il·lustre apóstol del regionalisme gallego que tant havia de contribuir a la unió de las regions que com la nostra suspiran pera recobrar sa autonomia y llibertat perdudas, recomanantli que al tornar a sa terra y al abraçar als seus companys d'idees, los hi manifesti 'l carinyo y l'entusiasme ab que aquí 's veuen sos progressos patriòtichs y refermi la abraçada de germanor que ab aquell acte donava 'l Centre Català a la soferta Galicia en la persona d'un de sos mes il·lustres fills.

Saludá també ab efusió a la distingida poetisa sabadellenca que tenia a sa dreta, felicitantla per son triomf obtingut en los Jochs Florals d'enguany y en los quals ha demostrat una vegada més que si a Sabadell en las lluytas del treball difícilment se li pot pendre la ventatja, no falta tampoch qui posi ben alt son nom en las lluytas de la inteligencia y en lo conreu de las lletres patrias.

Un fort picament de mans coroná 'ls patriòtichs conceptes vertits pel digníssim president del Centre Català.

Amenisá l'acte la distingida senyoreta Adolfinia Toutain, que en obsequi al senyor Brañas cantá ab sentiment y gust esquisit una preciosa cansó catalana y una barcarola que foren rebudas per la concurrència ab grans salvas d'aplausos que duraren llarga estona. Los senyors Quer y Guarro feren sentir en lo piano duas magníficas composicions que executaren ab sa coneguda maestría.

Lo senyor Durán (Modest) llegí magistralment una patriòtica ian

provisació dedicada al senyor Brañas, en quinas estrofas hi campejan las aspiracions de Galicia y Catalunya. La concurrència aplaudí ab entussiasme sas patrióticas estrofas

A continuació 'l senyor Bedós, un dels més distingits socis del Centre, llegí una preciosa poesia original recordant las glorias del Bruch. No cal dir que al acabar sa lectura 'l senyor Bedós fou saludat ab una entussiasta salva d' aplausos.

S' aixecá després lo senyor Capmany qui dirigí la paraula á la concurrència visiblement conmogut, recordant á la insigne poetisa gallega, la ilustre cantora de las tristesas y anyoransas de sa terra, na Rosalía Castro de Murguía. Digué que per encárrech del Centre Catalá ocupava aquell lloch pera rendir un tribut de veneració y respecte á la memoria d' aquella gran poetissa que fou pera Galicia l' ángel que li enviá Deu pera cantar las tristesas de la Patria y fer reviure ab sa arpa armoniosa y sentida l' amor á aquell tros de terra que omplí 'l seu cor durant lo transcurs de sa vida tota. S' extengué en varias consideracions respecte 'l sentiment y l' amor á la Pátria que vessava de totas las estrofas de la malaguanyada Rosalia, com n' era bona mostra una sentidíssima traducció d' una de sas poesias gallegas que llegí ab molt sentiment, essent rebuda ab grans y aixoradoras salvas d' aplausos. Y acabá sa peroració fent vots pera que 'l sol de la llibertat que brilla per fi en l' horitzó d' Irlanda, animi y vivifiqui á Catalunya y Galicia, recomanant á aquesta que estigui atenta pera quan las campanas del restaurat Monastir de Ripoll anunciin als quatre vents la hora de la redempció de las petites Pátrias.

Al aixecarse la inspirada poetisa sabadellenca donya Agnés Armengol de Badía, la saludá la concurrència ab una interminable salva d' aplausos. *Montanyana* fou la poesia que llegí ab delicat accent nostra compatricia, y durant sa lectura poguérem convéncens de las moltes bellesas que enclou aquesta composició, que meresqué l' honor d' ésser premiada en la Gaya festa, com meresqué també de la concurrència un aplauso unánim y expontáni.

En mitj d' una tempestat d' aplausos y entussiastas viscas á Galicia, s' aixecá 'l senyor Brañas y comensá son discurs dihent que no sabia trobar frases pera demostrar son agraphiment á Sabadell y al Centre Catalá per l' entussiasta acullida de que era objecte, entussiasme de que constantment se veyia rodejat desde que fora de sa xamosa terra y després d' atrevessar los erms de Castella havía comensat á entrar en terra catalana.

En un período brillantíssim y plé de poesia digué que en un de sos acostumats passeigs solitaris en una d' aquellas tardes serenas y calurosas per las regaladas riberas de Galicia, sota las ombrivolas ver-

nedas y pinars, ubriacada sa pensa ab lo viatge que tenia disposat pera venir á Catalunya, quedá com endormiscat y en un deliciosíssim somni, se li aparegué una fada misteriosa volejant á sa vista, portant á l' una mà lo penó blanch de Santiago y á la altra mà una bandera blanca també que portava marcadas las quatre barras catalanas que semblavan simbolisar la fraternal unió de Galicia y Catalunya, y la fada ab veu amorosíssima que ressona encara en mas orelhas, deya: «Ves, ves á Catalunya, allí trobarás ta segona pátria més gran, més rica, y hospitalaria com la teva, allí hi trobarás mil braços que t' esperan y cors que per tu bategan; no duptis, vest'en!». Y sentintme trasportar com per unas alas misteriosas me semblá veure desapareixer de ma vista á ma volguda Galicia y passant terras y terras, comensá á borronejarse á lo lluny com á núvol misterios, los pichs del bell Montserrat, y següint, següint, un aplech compacte d' imponents xamaneyas, símbol de la activitat d' un poble gran y treballador y després, al fi de la jornada, al despertar, al trovarme entre vosaltres veig que la realitat supera lo somni que havia portat á ma imaginació aquella fada, y no puch menos d' exclamar: ¡Sí, aquesta es ma segona pátria, Catalunya; vosaltres sou los més volguts germans!

Entrant en lo fondo de son discurs digué 'l senyor Brañas que la crítica dirigida á las manifestacions regionalistas no mortificará jamay als verdaders y desinteressats apóstols de la idea, y prenent peu d' algunas alusions á ell dirigidas per algun periódich, digué que tractaria de demostrar, com aixís ho feu en lo trascurs de son parlament, las ventatjas del regionalisme, comparantlo ab lo ruinós sistema parlamentari.

En una brillant demostració de que 'l regionalisme es la millor defensa de la bescantada unitat de la Pátria, digué que la història nos ensenya que en quantas ocasions s' havia trobat amenaçada la integritat del territori, sempre las regions havian sigut las que la havian salvat. Recordá que en lo sigle XIII quan agonitzant la dinastía goda, pres lo poder central dels vicis y de la corrupció, y trahit pel comte don Julián y 'l bisbe d' Opas, fou Asturias, fou Galicia, fou Catalunya, foren las diferentas regions las que batallant cada una per son compte reconstituhiréu la Espanya, com igualment en lo regnat del débil Carles IV, supeditat á sa muller y pres per las concupiscencias de Godoy abandonava son regne, y la Junta Central doblegava la espinada al intrús Pep Botella, foren també los héroes de Zaragoza, los somatents del Bruch, los invencibles Gironins y 'ls braus fills de Galicia en lo Puente Sampayo y 'ls Navarros los que feren recular á las águilas francesas que tenian presa en sas urpas la patria espanyola, salvant aixís la integritat de la patria y go-

san motejarnos de separatistas á nosaltres que trevallém pera armonisar y unir ab illassos de germanor á totes las regions pera fer més robusta la patria gran, enrobustint primer que es lo més pràctic, cada un dels membres que la constituheixen.

Digué que duas escoles se trobavan cara á cara, la escola individualista y la escola socialista en ordre social, tan diferents l' una de l' altra com la veritat y la mentida, com la nit ab lo dia, com la santetat ab lo vici, com Deu y 'l diable, escoles que 's disputan lo predomini del mon, la una constituïnt la societat basada ab l' individu aïslat y sense cap lligam com nascut de la casualitat, y ab igualtat de drets, l' altra basantlo en la família, col·locant l'individu, dependent de pares que li han donat vida, col·locantlo entre una rassa que s' ha anat formant en un mateix territori, ab usos y costums y lleys fetas per rahó del clima y de las necessitats del pays, ab una mateixa fé y ab subjecció á las inmutables lleys del Criador, y aqueixa tribu y aqueix territori formavan las regions quals límits no éran ni 'ls rius ni las montanyas, sino que las fronteras arribaban allà ahont arribavan las mateixas costums, y sobre tot ahont arriba la igualtat de llenguatge.

Feu pera demostrar lo modé de ser del regionalisme duas comparacions ben exactas. Una comparantlo ab lo cos humá que necessita la cooperació de tots los diversos sistemes pera que funcioni ab regularitat donantli vida y salut, y l' altra comparantlo ab la llum, que ab tot y ésser son color blanc, al pasar per lo prisme 's descompón en varis, que tots, cada un per sí, te son valor propi, sense que pugua confondre's l' un del altre, no obstant de derivarse tots d' un mateix color.

S' extengué en altres consideracions totes encaminadas á demostrar la necessitat del regionalisme pera salvar á Espanya del abím ahont la conduheixen los polítichs centralistas portats per son esperit mesquí, personal y egoista, sense tenir en compte las necessitats y conveniencies de las respectivas regions que juntas componen l' Estat-Espanyol.

Finalment se dirigí á la distingida poetisa, nostra compatricia n' Agnès Armengol de Badía, y ab galanas frases la felicitá per son patriotisme y sa tendre inspiració; digué que ella representalo que Rosalía Castro de Murgía á Galicia, que als tendres sentiments de la dona eran los més indicats per fer reviurer y eternisar los bells sentiments de la família, formantse al escalf de sos delicats sentiments aquelles rasses d' héroes que enalteixen y son en tot temps lo sosténimient de la patria.

Saludá afectuosament al President del Centre senyor Manau y á

tots los socis que ab tanta valentia defensen los bells ideals que son lo somni daurat de tots los que desitjan la grandesa de la Patria, acabant ab una salutació general á Sabadell y á Catalunya, ab qui esperava que s' unirian totas las regions pera tornar á la decayguda Espanya l' esplendor y gloria que tots verament desitjan.

La convicció, la fogositat y las brillants imatjes que com riuada sortian de la boca del senyor Brañas, arrancaren á cada período un esclat d' entusiasme, y al finalisar son discurs se desencadená lo públich en atronadors viscas á Galicia y Catalunya, tributant al insigne regionalista una extraordinaria y ben mereescuda ovació.

També fou saludada ab entusiasme la lectura d' una comunicació de la Junta de Defensa de La Coruña dirigida al Centre Catalá y firmada per lo Alcalde dimissionari, valent regionalista y excel·ent patrici, don Joseph Soto, com també 's dona compte d' algunas adhesions rebudas dels socis ausents y entre ellas una de molt entusiasta del Secretari del Centre Catalá don Joan Capmsny que publicarém un altre dia.

Aquesta es en resúm la resenya de la festa que en obsequi del senyor Brañas celebrá lo Centre Catalá de Sabadell, sentint verament no poguer fer un extracte complert del magnífich discurs del valent regionalista gallego per ésser impossible seguir lo torrent d' ideas y paraulas que surten de sa boca. Sols podém dir que va venir á ésser com un complement de la conferencia del Palau de Ciencias, ja que en lo Centre desenrotllá extensament lo principi y modo de ser del regionalisme que allí no pogué fer degudament per falta de temps.

Lo senyor Brañas fou calurosament aplaudit en varis passatjes y sobre tot al finalisar, que hi hagué un verdader desbordament d' entusiasme, éssent molt felicitat lo senyor Brañas per son discurs y de qual acte no es aventurat dir que la causa regionalista ne cobrarà profitosos y excelents resultats.

DISCURS

del Mantenedor president, Ilm. Dr. D. Joseph Morgades y Gili, bisbe de Vich, en la festa dels Jochs Florals.

Excms. Srs.—Senyors:

Trobantme absolutament mancat de las cualitats necessarias (llewant la bona voluntat) pera ocupar aquest seti, que han honrat successivament los homens més ilustres de nostra terra, es precis buscar fora de mí lo motiu qu' us ha mogut, honorable Cos d' Adjunts, á senyalarm'hi lloch, precisament aquest any, que per ésser lo quint centenari de la fundació dels Jochs Florals á Barcelona per Joan

primer, Rey d' Aragó, haveu volgut donar á la festa una solemnitat extraordinaria. Y aixó ab molta rahó, no sols per haver introduhit entre nosaltres una institució tan laudable y profitosa, sino per haver nos donat un dels més brillants regnats per sa decidida protecció á la literatura y bellas arts. Vosaltres sabeu que per aqueixa rahó vaig fer á tal nombrament tota la resistencia que permeten la cortesía y la consideració á vosaltres deguda, y consent l' amor que tenim á Catalunya y á cada una de sas llegendimas institucions. Tot fou inútil; y la mateixa expontaneitat y unanimitat en la elecció, la perseverancia en lo requeriment de la acceptació, ab tot y haverhi de sobras individus que haurían desempenyat més dignament que jo tan honrós càrrech; vostre bon desitj, per últim, y vostre bon sentit, demostran que alguna rahó poderosa vos empenyia pera portar avant vostre propósit. Aném, donchs, á indicarla, y ella será l' objecte d' aquest breu y senzill discurs, que ja 'l costum exigeix en consemblants cassos.

Sinó perque ben prompte, ajudant Deu, anirém á inaugurar la restauració del insigne Monastir de Santa Maria de Ripoll, mon parlament en aquest lloch no hauría tal vegada sigut ni tan descolorit ni tan breu; no hauría pas sabut abstenirme d' aprofitar la ocasió de trobar-me rodejat de tants catalans entussiasmas, puig que aquí tots ho som, y davant d' homens tan ilustres vinguts de varias provincias y fins de diversas nacions, pera deixar sentir alguna nota regionalista, manifestant mon amor á la patria, sempre viu en mon cor de sacerdot, y procurant mantenirlo aixís mateix viu entre vosaltres. Allí vos sera donada aqueixa nota per la Iglesia, per la ciencia y per l' art, que juntas han procurat gravar en cada una de sas pedras y en cada detall de sa restauració las lleys y reglas á que devém subjectarnos pera poder conseguir lo fi de nostras aspiracions racionals dintre de l' unitat de la patria espanyola, esperant que 'l ressó de dita nota será rebut ab simpatía per llunyanas regions ibéricas, que com Galicia, Navarra y altrás senten bullir dins de son cor lo desitj de felicitat y dignitat envers sa *patria petita*, y que com nosaltres anyoran lo poder y grandesa dels temps passats, pera cooperar juntas al engrandiment de la patria comuna.

Lo mòvil, donchs, de mon nombrament no pot ser altre que 'l desitj de fer una pública manifestació de vostres propósits respecte la marxa dels Jochs Florals, y demanar una paraula de coratge pera continuar ab fruyt vostres esforços. Com vos deya quan m' anunciareu lo nombrament. al buscar un catalanista pera presidir aquesta Festa vos fixaren y cregueren trobarlo en un catalá, que ab l' ajuda de tots vosaltres y animat pels mes alts poders de l' Iglesia y del Estat, si ha volgut aixecar de nou lo decaygut temple, campanas y

claustrs de Santa Maria de Ripoll, ha sigut principalment pera que vegesseu y poguesseu llegir en ells nostras venerandas tradicions. Allí vos parlarán aquells carreus; perque aquellas pedras cobejadas y selladas ab las barras catalanas expressan ab llenguatge elocuentíssim lo que no pot dirse ab aquest breu parlament.

Allí donchs trobareu lo discurs que aquí falti.

La paraula de coratge que 'm demaneu no sabría tampoch negárvosla, puig que la demaneu en nom del pur amor, de la Fé y de la Patria, noms tan simpátichs que sempre obtenen favorable resposta del ministre de la Iglesia, posat pera ensenyar la veritat en tot temps y á totas las nacions, pera recordar que la paraula de Deu no está encadenada, y que, com Natán de totas épocas, ensenya constantment á turbas y poderosos, que avans deu obehirse á Deu, que es veritat, sabiduria y justicia, que als homens, de sí mateixos débils y enganyadors; y que continuador de la obra de Jesucrist de restaurarho tot en Ell, aixís que vagi arribant la oportunitat dels temps prescrits deu entregarse tot pera tots, á fi de guanyarlos á tots pera la veritat, posant tota sa diligencia en acomodarse á las ensenyansas de Sant Pau, quan diu: «Tot lo que sia conforme á la veritat, tot lo que respiri puresa, tot lo just, tot lo sant, tot lo que fassi amable, tot lo que serveixi al bon nom, tota disciplina lloable. (Philipp. 4—8): Aixó sia vostre estudi».

¿Qué us haveu proposat ab lo manteniment d' aquesta institució veneranda? sens dubte treballar pera donar á nostra aymada Catalunya tota la vida propia, racionalment possible. Vostra tasca no es pas solament la d' estimular al estudi de las lletras catalanas y de premiar als millors escriptors en vers ó en prosa que 's presentin á vostres certámens: vostre ideal es mes noble, segons acabém d' indicar y expressan los mots de vostre lema *Patria, Fides, Amor*.

Donchs be: lo passat justifica las nostras pretensions. Lo comtat de Barcelona fou declarat independent per don Carlos lo Calvo envers l' any 877, continuant desde llavors en poder dels successors del Comte Jofre, un dels quals Berenguer IV, per son casament ab Petronilla filla de Ramiro, juntá en 1137 lo antich Comtat ab lo Regne d' Aragó, rebent de son sogre tot son reyalme, tal com l' havían possehit los Reys Sanxo, son pare, y Alfons lo Batallador, son germá, conservant emperó 'l títol de Rey ab prohibició d'enagenar lo regne, obligació de governarlo ab los títols de Regent y Prímpep d' Aragó, y de tramétrelo als successors que tingués de Petronilla.

Quan s' efectuá aqueixa unió de Catalunya ab Aragó comprenía ja la primera tot lo territori que avuy es conegut per tal, exceptuant Lleyda, Tortosa ab las montanyas de Prades, que estavan encara en poder dels moros: estant ja agregats al Comtat de Barcelona los

de Cardona, Cerdanya, Conflent, Vallespir y altres de menor importancia, situats á l'altra banda dels Pirineus en lo mitjdia de Fransa. Realisada la uni6, lo mateix Berenguer IV, envers l'any 1147 conquistá Lleyda, Fraga y Tortosa apoderantse en 1153 de las montanyas de Prades. Y successivament l'Arag6 per dret hereditari y de conquistá aná augmentant sas possessions ab la Provenza, Rosell6, las Balears, Sicilia y part de Nápol's, las islas de Córcega y de Cerdanya, los ducats d'Atenas y Neópatra, y per fi tot lo regne de Nápol's per drets d'adopció y de conquista d'Alfons V, lo Magnánim, en 1442. Tal era lo poder y valia del ceptre d'Arag6, que al unir-se en 1479 ab la monarquia castellana per medi del casament de don Ferrán ab donya Isabel, s'estampá en lo que podríam dirne capitols matrimonials de las duas nacions: *Tanto monta, monta tanto, Isabel como Fernando*; y aix6 sense exageració per part nostra si 's considera lo que allavors era Castella; puig en lo que fou després conquistant lo territori dels moros, lo mateix que en lo descobriment del nou mon, tots sabem lo paper que hi desempenyá l'Arag6, es dir, catalans y aragonesos.

Quan demandm donchs, una certa vida propia, no es cap grolleria: ni pot pas dir-sens que no hajám aportat á la uni6 nacional un bon dot, un nom honradíssim y una historia ben brillant; com tampoch pot dir-sens que en las posteriors centurias haja Catalunya perdut lo temps; sa activitat y energia en lo treball, son heroisme cívic y sos mes grans sacrificis han sigut posats sempre graciosament al servey de la pátria comuna en las grans crísis nacionals; y aix6 manifesta evidentment la persistencia d'una vida propia y típica de nostra rassa. Tocant aquest punt bé podem dir ab veritat, orgull y entusiasme, que la sanch catalana ab lo mateix fervor bullia en las venas del comte Jofre, quan en lo sigle nové plantava en la confluencia del Ter y del Freser los fonaments de nostra nacionalitat, lluytant contra 'ls moros, conquistant pera Catalunya, Independencia, bandera propia y nom immortal; com bullia dins las venas de Roger de Llúria y sos almogávares, quan en lo sigle XIV passejaren per Constantinopla y altres regions orientals lo triumfant Pend6 de las *Cuatro Barras*, que alashoras respectavan y temian los poders de mars y terra; com bullia la de nostres pares, quan veyent en perill nostra independencia nacional se tancaren dins Girona pera oferir un módelo de resistencia heroica apenas creible, y acudiren al Bruch pera escarmentar durament als enémichs de sa fe y de sa Pátria; com la de nostres germans quan en Tetuán y Castillejos sostingueren ab valentia la dignitat nacional. Y no cal dirho, queda, gracias á Deu, bon llevat posat pera sempre que convingui y la Patria 'ns necessiti.

Los poetas ilustres que establiren aquestas festas del Jochs Florals, ab lo segell que adoptaren te donan, honorable Consistori, la norma de la teva tasca y á tothom la fórmula de la vida catalana per llavors per ara y per sempre. *Pàtria, Fides, Amor*, son uns conceptes tan lluminosos y comprehensius, entesos en son propi significat, que jo veig en ells com una traducció d' aquella alta vida de que 'ns parla l' Apóstol Sant Pau, quan nos predica, què en aquest sigle viscám sóbria, justa y piadosament. La pietat naix de la Fé, l' amor de pàtria es un insigne acte de justicia, y la sobrietat significa la espléndida y bella castificació dels efectes humans. Vejáu, donchs, arà com jo, Bisbe, puch entremitj de vosaltres parlar de Patria, Fé y Amor, y fer una espècie de consagració del vostre lema, recordant-me de las ensenyansas del gran Apóstol de las nacions. Lo ver amor, la piadosa fé y l' patriotisme son virtuts eminentment cristianes; y consistint la aspiració suprema dels que havem rebut la revelació de Cristo en la veritat, no pot deixar de lograla qui segueixi la ensenyana continguda en los conceptes que forman la llegenda del vostre escut, si fent com Tobías no 'ns apartém del camí. Y si sempre ha sigut difícil trobar la veritat social, més ho es ara: passám temps excepcionalment crítics; está en la conciencia de tothom que la societat actual va fent una evolució radical; que existeixen vigorosas corrents intellectuals y socials, obehint sens dubte un manament dela Providencia, y que volerlas resistir fora una temeritat censurable. Donchs lo treball sobre la societat es avuy més conveñient que may per tot home de bona voluntat, com acaba de dirnos Lleó XIII; y aquesta activitat regionalista en que tots preném part, cooperará ben cntesa á la recta direcció del moviment social, que s' imposa. Travallém sempre ab fé y constancia sens traspasar may tas fitas de lo lícit; recordém la sentència revelada de que la Veritat nos farà lliures, cerquém la veritat per medi de la Fé, que es la que dona la gran victòria sobre del error, que tan fàcilment lliga á la pobre inteligencia humana; cerquém la veritat en l' Amor per medi de la puresa en las costums y ab la constitució de la familia sólidament cristiana; cerquém la veritat en la Pàtria sempre forta, quan s' inspira en la equitat y justicia, se deixa d' utopías pera atendre las verdaderas necessitats y aspiracions rasonables dels pobles, y que extenent una bona, honrada, recta é imparcial administració per tots los organismes socials, li doni sanitat y felicitat de vida; cerquém la Veritat seguint á Aquell que essent la Veritat substancial pronuncia en lo mon aquella sentència, qual fessó encara retruny avuy per totas las nacions civilisadas, aquella sentència que á tots vosaltres; senyors, més d' una vegada en las horas d' amargura, d' obscuritat d' esperit y de flaqueza de voluntat, vos haurá aconsolat ab la dolsu-

ra inefable que respira: «Jo só lo camí, la veritat y la vida.»

La veritat vos farà lliures, digué Jesecrist: donchs be, pera esser grans ciutadans y fins grans sants, y pera constituhir una gran nacionalitat no necessitám res més que la veritat en la llibertat, y la llibertat en la veritat en tots los rams. Comprenguéuho be; la veritat verdadera, y la llibertat ab que 'ns lliura Jesucrist: la veritat en la *Fé*, que 'ns farà invencibles per sa eficacia intrínseca y la indomable unió que produheix entre tots los que la professan; la veritat en l' *Amor*, que 'ns farà honrats y modestos, santificant las relacions socials, formant families cristianes com las que tots havém conegut y qual reproducció devém proposarnos; la veritat en la *Patria*, que 'ns farà ciutadans suferts y pacients, heróichs y dignes, recordant que tota autoritat prové de Deu, que és nostre pare, y per lo tant, que tots los que d' ella se revesteixen deuen tenir en compte que la exerceixen sobre fills y no sobre esclaus de cap mena, perque té de tenirse present que no tots los esclaus portan cadena y que hi ha argollas y grillons més odiosos, més perjudicables y més contraris á la llibertat humana que 'ls de ferro de la Edat mitja y los que 'ns esgarrihan en los presiris: y son los que empresonan l' ánima y matan sas energías. La veritat en la llibertat y la llibertat en la veritat fins al sacrifici de sí mateix, fins á la mort, segons aquella fórmula de Sant Agustí, tan poch coneguda y encara menys practicada, ab la qual dirigintse á Deu, que es la mateixa veritat eterna, li deya: «Aixís veja pera que mória; aixís mória, pera que veja.» *Sic videam ut moriar; sic moriar, ut videam.*

Lo vostre programa, donchs, es complert; puig que abraça al home en totas sas relacions divinas y humanes, y sens dupte, que per sa excelencia haveu obtingut la influencia que exerciu en la societat, de la qual es bona prova la decidida protecció que vos dona l' Excm. Ayuntamiento de la ciutat que es la més genuina representació del poble; la presencia de las digníssimas Autoritats superiors de la ciutat, Provincia y Principat, y Corporacions ilustres, y l' espectacle d' un poble que cada dia posa més afició á una festa que mira ja com propia seva: y com la llengua vos es deutora de la sua rehabilitació, essent, gracias al vostre esforç, conresada y tractada ab dignitat, y com la llengua es lo verb del poble, devém esperar que la restauració d' aquella es signe y pronóstich del restaurament del poble catalá. Sia la restauració de nostra parla, veritable; servezca 'l nostre idioma, no pera deshonrar á Deu ni afrontar la patria; sia 'l medi noble d' alabar á Deu, de cantar las excelencias de la terra, lo dols vinde de caritat que unesca 'ls esperits del nostre poble: perque si per aixó no hagués de servir, ans que perfeccionar la llengua catalana valdria més suprimirla y oblidarla, á fi de que ni

Deu ni la patria rebessen afront d' una llengua consagrada desde sigles á son servey ab una grandesa que 'ns ha donat tanta gloria per tot lo mon ahont triomfant s' es passejada.

Recordéuvos sempre, poetas y lletrats que m' escoltau, d' aquella divinal sentència que diu: «Lo que l' home sembra, alló collirà» y alashoras tota aquesta activitat del nostre renaixement produhirá fruyts saborosos que alimentarán l' esperit del poble, li donarán savia vital, potencia y fecunditat pera grans empreses. Algú ha dit que quan un poble es digne d' una cosa, si no li donan se la pren. Més jo dich: que quan un poble es digne d' una cosa, en realitat la obté. Pot tardar més ó menys, però la obté. Sí. Los pobles generalment parlant, tenen lo que mereixen. Com á diferencia del individuo no tenen responsabilitat personal ni destí ulterior després d' aquesta vida, regint no obstant sobre ells lo mateix que per los indivíduos la inexorable ley de la expiació de la qual ningú s' escapa en mérits de la responsabilitat moral, y 'ls eterns principis de justicia, segons los quals, qui la fa la paga; sa finalitat te de cumplirse en aquest mon y 's compleix d' una manera inexorable: la virtut, ha escrit M. Le Play, fa 'ls pobles heróichs: lo vici acaba ab ells y 'ls arruina. Però recordéuvos de que las intemperancias y las precipitacions poden allargar y fins impedir la consecució de lo que 'ns proposém. No oblidém may aquella máxima de que: «L' home 's belluga y Deu lo mou» y «Que no 's mou fulla que Deu no vulla:» que es com si diguessem, que l' home no ha de crear las edats, com diu lo Profeta Rey, sinó aceptarlas, encaminarlas y dirigir las ab sa laboriositat y concurs noble y lleal y que empenyarse en lo contrari, es com pretenir deturar la corrent dels rius, pera que eixintse de mare destruehixin tot lo que á son pas s' oposi.

Sempre havém sentit á dir que son més temibles los enemichs de casa que 'ls de fora. No sia, donchs, que fassém més mal á nostra causa 'ls mateixos catalans que 'ls enemichs franchs y declarats, los quals s' estrellarán sempre que 'ns trobin dignes y ben units. Per resistir los vicis dels demés y oposarse á sas faltas, no hi ha com tenir virtuts propias y una vida ben correcta. Diuhem que la unió es la forsa, y en aquest cas es la salvació; y si al defensar la nostra idea sabém desfernos de las trabas propias, suavisarém molt y molt la duresa de las que no podém evitar encara, y acabarem per lliurar-nos completament d' ellas, seguint los camins de la justicia y prudencia.

Si volém conseguir, donchs, lo fi que 'ns proposém, que es la exaltació de nostra aymada Catalunya, inspirem nos sempre en ellas y en la temperansa, virtut aquesta tan propia de la nostra rassa, tingué m sempre los ulls fixos al cel per rébre rne llum y virtut: per po

der fer als homes tot lo major be possible; y alashoras dominarém per medi de la simpatía: llassos de benevolencia 'ns lligarán ab las regions germanas, que despossehidas de tota prevenció, veurán en lo poble catalá lo centinella fidel que la Providencia ha colocat á las portas de la Patria pera defensa de la integritat nacional, punt de confiansa que tantas vegadas ha segellat ja ab sa propia sanch: alashoras veurán en lo nostre poble la activitat, la inteligencia, lo treball y 'l sacrifici, que sent profitosos á tothom, serveixen á la gloria y al benestar comú de nostra mare.

Que la invicta y castíssima Santa Eularia ab son exemple é intercessió escampi en lo nostre poble la pietat y la virtut; que 'l nostre compatrici Sant Ramon de Penyafort 'ns ilumini ab sa prudencia y sabiduría; que 'l valerós Sant Jordi 'ns infundeixi la forsa necesaria pera sostenir la batalla de la vida; que Patrons tan ilustres y tan identificats ab nostra terra 'ns donguin valor pera sacrificar fins nostra vida, si aixís convé, que tant y més val nostra comuna Patria y nostra idolatrada Catalunya.

* * *

Lo Rey era Aymador de gentilesa,
Y digué aixís als doctes Trovadors:
«Oh doctes Trovadors, d'ánima encesa,
Vingau, y en Corts de Amor y de Sabiesa,
Cullireu á pláher daurades flors.

Endressá complaguda la Regina
Als Trovadors los ulls angelicals;
Cantaren ells ab magestat divina,
Y brotaren la viola y la englantina,
Primers capolls de nostres Jochs Florals.

La Fé ardenta, la Pátria benaymada.
L' Amor, flama vital del esperit,
Foren llabor de l' abundant florada
Que ab eterna flayror deixá enbaumada.
Exa historia plasent que haveu sentit.

* Passaren cinchcents anys: ¿hón soterrades,
Están aquelles glories y grandors?
¡Estels desapareguts! ¡Llums apagades!
No queden ni les cendres aventades
Del Rey gentil y els doctes Trovadors.

Mes entre mitx de runes y de cendres,
De pobles morts y d' enderrochs trencats,
Com en bosch secular brotar y estendres

Veu al sol del Abril los ramells tendres
De primerenques flors engarlandats,

Axis renaix y creix, y, com un dia,
Se obrí la hermosa flor que 'l cel envia
Al poble que en son cor la rahil té;
Y rebrota la santa poesia
De l' Amor, de la Pàtria y de la Fé.

Sens fi rebrotará: quan los agravis
Del temps traidor segellen nostres llavis,
Al cant uns altres llavis se obrirán.
Y les dolces cançons de nostres avis
Los fills de nostres fills repetirán.

TFODOR LLORENTE.

NOVAS.

Dimecres de l' altra setmana la Comissió de Governació del Ajuntament de Barcelona acordá que 's tributassen los honors deguts á las venerables cendras del comte Ramon Berenguer III al ésser trasladadas del Arxiu de la Corona d' Aragó al monastir de Santa Maria de Ripoll. Al efecte sembla que serán convidadas las corporacions de Barcelona pera anar á recullir aquellas reliquias ab gran solemnitat y portarlas á la Seu ahont se cantarán unas absoltas. y després á la estació del Nort ahont las acompanyará fins á Ripoll una comissió de l' Ajuntament.

Al mateix temps se proposará al govern que 's tributen los honors militars, deguts á sa alta gerarquia, á las despullas d' aquell gran princep.

Ha comensat á veure la llum pública en Barcelona una interessant revista ilustrada ab lo títol de «La Tradició Catalana», revista mensual, científica y literaria.

En sa portada s' hi veu lo lema «furs» escrit sobre un llibre protegit per l' adarga catalana. Aquest símbol diu ben clar lo nort que guia á la nova publicació, qual primer nombre es interessantíssim.

Li donám la benvinguda y li desitjém llarga vida y prosperitats pel be de la nostra causa.

En lo Restaurant de Fransa tingué lloch lo passat dimecres al vespre lo dinar ab que la «Lliga de Catalunya» de Barcelona y 'l «Centre Escolar Catalantsta de Barcelona» volgueren obsequiar al convensut regionalista gallego don Alfred Brañas y donarli al mateix temps la despedida.

En dit acte hi havian representacions de tots los elements catalanistas de dintre y fora de Barcelona, havent'hi regnat lo més gran entusiasme. Los brindis foren en gran número essent la nota dominant la patriótica. Reu-

nim 'I senyor Brañas en un llarch y sentit discurs que no podem extractar per falta d' espay y temps: pero qu' ho farém en lo próxim número.

Lo senyor Brañas sortí de Barcelona pera Valencia en lo tren correo del dijous fentsili una entussista despedida.

Nosaltres desitjem felis viatge al excelent patrici y en lloch de volguerenos despedir lo saludém ab un *Arreveure*.

REMITIT

Sabadell 20 de Maig de 1893.

Sr. Director de LO CATALANISTA.

Molt senyor meu: En la «Crònica Local» de la *Revista de Sabadell*, corresponent al 7 del actual, després de copiar un sueltó de *La Dinastia*, referent á la Associació de Pagesos de Sabadell, hi afegia que li constaba que un dels individus elegits pera la Junta de dita Associació, no solzament havia acceptat lo càrrech si no que n'era soci.

Devant d'aquesta calumnia vareig véurem obligat com á individu de la Comissió organitzadora á dirigir-me al Director de la *Revista* en un remítit de fecha 9 del corrent, preguntantli se servis fer públich que lo subjecte de referencia es soci fundador, y que apesar de no acceptar lo càrrech, l' Associació tenint en compte la rahons alegadas, acordá rellvarlo y per consegüent continúa formant part de la Associació de Pagesos.

En vista donchs que fins á la fecha no ha aparegut en la *Revista* mon remítit, me veig obligat á dirigir-me al periódich de vostre direcció pera posar en bon lloch á la Comissió organitzadora de la Associació de Pagesos de Sabadell, ja que al senyor Director de la *Revista* sembla que li falta la abnegació necessaria pera confessar la planxa y cumplir ab son deber.

Anticipant á vosté las gracias queda son affm. S. S.

JOSEPH SAGALÉS.

Litografia é Imprempta de M. Brossa, Las Valls, 23.—Teléfono, 169.—SABADELL.

SECCIÓ DE ANUNCIS

VIATGES DE RECREO Á MONTSERRAT

ab lo ferro carril de cremallera

EN COMBINACIÓ AB LOS FERRO CARRILS DEL NORT

Preus reduhits y condicions especials pera romerías, etc.

Pera informes dirigir-se á las oficinas en Barcelona, Correbia 6, ó al Director de la Explotació en Monistrol.